

**1. ПАСПОРТ**  
**Програми охорони навколишнього природного середовища**  
**Тернопільської міської територіальної громади**  
**на 2024-2027 роки**

1.	Ініціатор розроблення програми	Міський голова
2.	Дата, номер і назва розпорядчого документа органу виконавчої влади про розроблення програми	- доручення міського голови від 18.10.2023р. №163/1.1
3.	Розробники програми	- управління житлово-комунального господарства, благоустрою та екології (далі - Управління ЖКГБ та Е)
4.	Співрозробники програми	- комунальне підприємство «Тернопільводоканал»; - комунальне підприємство «Об'єднання парків культури і відпочинку м. Тернополя»; - відділ технічного нагляду
5.	Відповідальний виконавець програми	- управління ЖКГБ та Е
6.	Учасники програми	- управління ЖКГБ та Е; - структурні підрозділи Тернопільської міської ради; - комунальне підприємство «Тернопільводоканал»; - комунальне підприємство «Об'єднання парків культури і відпочинку м. Тернополя»; - управителі багатоквартирних будинків; - ОСББ; -Тернопільський обласний центр із гідрометеорології; -ДУ «Тернопільський обласний лабораторний центр МОЗ України»; -суб'єкт господарювання, що надає послуги з утримання та експлуатації полігону побутових відходів (надалі СГ); - суб'єкти підприємницької діяльності (надалі СПД); - інші установи, організації, підприємства.
7.	Термін реалізації програми	2024-2027 роки
8.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми (тис. грн.), в т.ч.:	533 967,85
8.1.	коштів бюджету громади	57 397,85
8.2.	коштів державного бюджету	198 000,0
8.3.	коштів інших джерел (інвесторів)	278 570,0



## **2. Визначення проблеми, на розв'язання якої спрямована програма.**

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України.

З цією метою органи місцевого самоврядування здійснюють на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захист життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

З метою покращення санітарно-технічного та візуального стану території міської громади розроблено заходи гармонійного поєднання економічного, соціального та екологічного напрямків, спрямовані на відновлення, належне утримання та раціональне використання території міської громади, охорони та організації упорядкування об'єктів благоустрою з урахуванням особливостей їх використання. Окрім того, програмою передбачено ряд заходів, які дозволять підготувати інфраструктуру громади до наслідків зміни клімату, мінімізувати їх та забезпечити збереження й покращення наявного рівня комфорту для її мешканців.

### Атмосферно-екологічна ситуація

Тернопіль за критеріями екологічної чистоти та безпеки проживання населення є одним із найкращих серед міст України. Так, за результатами дослідження у 2021 році серед 24 найбільших міст лідерство та статус «Найкомфортнішого міста України» здобув Тернопіль. Лідерську позицію Тернополю принесли найвищі бали (10 з 10 максимальних) за два екологічних показники: кількість викидів основних забруднювальних речовин в атмосферу та кількість небезпечних відходів I-III класів у розрахунку на одного жителя.

Екологічну ситуацію повітряного басейну обласного центру визначають три основні джерела забруднюючих речовин: автотранспорт, промислові підприємства і транскордонні перенесення з атмосферою циркуляцією. Близько 72% забруднюючих речовин місцевого походження припадає на викиди автотранспорту, 28% – на промислові об'єкти і комунально-побутове господарство. Отже, основним джерелом забруднення атмосферного повітря у Тернополі є викиди вихлопних газів автотранспорту, що зумовлено збільшенням кількості його одиниць. Також, спостерігається стійка тенденція до збільшення кількості транспорту (в тому числі громадського) з неналежним технічним станом паливної системи, що негативно впливає на стан навколишнього середовища. Має місце активізація транспортного руху у його центральній частині. У зимовий період додатковими забруднювачами атмосферного повітря є викиди котелень опалювальної системи, приватних будинків, індивідуальних опалювальних систем комунальних квартир.

Тернопільський обласний центр з гідрометеорології здійснює постійний моніторинг за станом атмосферного повітря у місті Тернополі на двох стаціонарних постах спостереження: ПСЗ №1 (перехрестя вулиць Бродівської і Збараської) і ПСЗ №2 (перехрестя вулиць Торговиця, Микулинецької та Гайової).

На цих постах у 2022 році спостереження проводилися по 14 забруднюючих домішках, з них основні – завислі речовини, діоксид сірки, оксид вуглецю та діоксид азоту та специфічні – оксид азоту, формальдегід, а також вісім важких металів (залізо, кадмій, манган, мідь, нікель, свинець, хром, цинк).

Середньорічні концентрації забруднюючих речовин в атмосферному повітрі обласного центру за 2022 рік в кратності ГДК становили: по пилу – 0,6 ГДК; діоксиду сірки – 0,1 ГДК; оксиду вуглецю – 0,9 ГДК; діоксиду азоту – 1,2 ГДК; оксиду азоту – 0,5 ГДК; формальдегіду – 0,8 ГДК.

Зміна середнього рівня забруднення повітря за 5 років (2017-2021 роки) по місту Тернополю показала тенденцію до збільшення вмісту у повітрі діоксиду сірки, оксиду вуглецю, формальдегіду та всіх важких металів. Разом з тим, високих та екстремально високих рівнів забруднення в повітрі зафіксовано не було.

У 2023 році громадською організацією «ЛУН Місто» за співпраці з Тернопільською міською радою на території міста безкоштовно встановлено 7 станцій моніторингу якості атмосферного повітря на багатоквартирних будинках. Таким чином, кожен може ознайомитися із показником якості



повітря у Тернополі у реальному часі. Ця опція доступна у мобільному додатку «е-Тернопіль» та на сайті «Контроль якості повітря ЛУН Місто AIR».

Як зазначають представники компанії, за результатами моніторингу встановлено, що 95% часу, впродовж якого здійснювалось спостереження, повітря у Тернополі чисте та прийнятне.

#### Гідроекологічна ситуація

Тернопільський став є типовим прикладом водойми, що дає змогу прослідкувати стан і динаміку гідроекосистеми у антропогенно трансформованому середовищі. Ця водойма створена штучно, але у оптимальних умовах, дуже близьких до природних, протягом довготривалого формування набула властивостей і характеру природної гідроекосистеми. Враховуючи те, що всі процеси становлення природного режиму і входження водойми в природну нішу значно прискорені, вона є багатогранною природною лабораторією.

Тернопільський став належить до особливої категорії внутрішніх водойм із специфічними особливостями водообміну, проточності, сезонних змін, гідрологічних, гідрохімічних та гідробіологічних характеристик.

За своїми гідрохімічними характеристиками та об'ємом води Тернопільський став є водосховищем – зарегульованим водотоком р. Серет, яка є лівою притокою р. Дністер.

З метою збереження і покращення екологічного стану Тернопільського ставу міською радою розроблено ряд заходів, реалізація яких спрямована на вирішення проблеми його забруднення (у тому числі і на боротьбу із «цвітінням» води). Зокрема, проведено роботи із реконструкції ділянки дощового колектора у парку Тараса Шевченка, розчищення від наносів та донних відкладів окремих ділянок дна водойми, внесення пасти одноклітинних водоростей (хлорели і сценедесмуса) та зариблення ставу.

До прикладу, заходи екобіотехнологічного очищення водойми за допомогою посіву одноклітинних водоростей (хлорели і сценедесмуса) спричинили покращення прозорості води, значне зменшення ділянок із «цвітінням» (спостерігалось лише на внутрішньому озерці навколо острова Чайка, що зумовлено низькою рухливістю водних мас) та мінімізацію неприємного запаху навіть у найспекотніші дні. Окрім того, з метою оздоровлення озерця навколо острова Чайка було проведено експериментальне внесення вапнякового борошна, що сприяло зменшенню інтенсивності цвітіння водойми та покращенню її загального екологічного та рекреаційно-естетичного стану в цілому.

Система господарсько-побутового водопостачання складається із 2-х водозаборів, 2-х насосних станцій II-го підйому, станції знезалізнення води водозабору «Тернопільський», насосної станції III-го підйому та 14-ти резервуарів чистої води зі збірного залізобетону загальним об'ємом 44,2 м<sup>3</sup>.

Водопостачання здійснюється із 30 артезіанських свердловин, розташованих на двох водозаборах.

Водозабір «Тернопільський» – складається з 14 свердловин продуктивністю 100 м<sup>3</sup>/годину кожна.

Водозабір «Верхньо-Івачівський» – складається з 16 свердловин, 4 з них – продуктивністю 350-400 м<sup>3</sup>/годину кожна, а решта 12 – продуктивністю 250 м<sup>3</sup>/годину кожна.

Протяжність водопровідних мереж станом на 01.01.2022 року складає 362,71 км. Система відведення та очищення господарсько-побутових та виробничих стоків складається із самопливних колекторів, каналізаційних насосних станцій (КНС), напірних трубопроводів та каналізаційних очисних споруд (КОС). Зворотні води самопливними колекторами надходять до восьми каналізаційних насосних станцій (КНС), з яких три (КНС №1, №2 та №8) перекачують стоки напірними трубопроводами в системи самопливних колекторів інших басейнів каналізування, звідки п'ять насосних станцій (КНС №№ 4, 5, 7, 9, 10) перекачують стічні води безпосередньо на каналізаційні очисні споруди біологічного очищення. Очищені стоки скидаються у річку Серет.

Загальна довжина каналізаційних мереж станом на 01.01.2022 року складає 295,93 км.

У 2022 році середнє споживання води на господарсько-питні потреби з розрахунку на одного мешканця склало 43,51 м<sup>3</sup>.

Обсяг очищених до встановлених норм стічних вод – 46,44 м<sup>3</sup>.

#### Проблемні питання:

- неналежний санітарний стан та порушений гідрологічний режим русла р. Серет;



- зношеність та застаріла технологія очищення зворотних вод каналізаційних очисних споруд;
- переповнення мулових карт сирим осадом та надлишковим активним мулом, що утворюється в процесі очищення стічних вод;
- обмеженість інвестицій та недостатність фінансових ресурсів, необхідних для розвитку, утримання в належному технічному стані та експлуатації систем питного водопостачання та водовідведення;
- будівництво об'єктів у охоронних зонах водопровідних та каналізаційних мереж;
- відсутність системи (систем) відведення та очищення дощових і талих вод зі значної території міста Тернополя;
- відсутність каналізаційних мереж в окремих мікрорайонах міста;
- наявність абонентів КП «Тернопільводоканал», які користуються послугами централізованого водопостачання, але не підключені до системи водовідведення та будинкової мережі, які не підключені ні до централізованого водопостачання, ні до централізованого водовідведення;
- відсутність очисних споруд зливових вод у м. Тернопіль;
- зникнення джерел підземних вод у період маловоддя, обміління струмків і річок;
- забруднення поверхневих вод внаслідок відсутності каналізаційних очисних споруд у населених пунктах громади.

#### Управління відходами

Побутові відходи вивозяться на полігон біля с.Малашівці з міста Тернополя та Тернопільського району, де щорічно проводиться рекультивация території, використовуючи висівки кар'єру для пересипки відпрацьованої його частини.

За результатами проведеного конкурсу, утримання, роботи з рекультивации, облік прийнятих відходів на полігон здійснює ТОВ «ЕКО-ЛІДЕР Т» у відповідності до договору на утримання та експлуатацію полігону.

Товариством забезпечено ваговий та радіаційний контроль прийому відходів, влаштування сміттесортувальної станції для сортування відходів, системи збору та утилізації біогазу, генерація електричної енергії.

Станом на даний час, ТОВ «ЕКО-ЛІДЕР Т», що здійснює господарську діяльність у сфері поводження з побутовими відходами та управляє полігоном, встановило сміттесортувальний комплекс для попередньої обробки твердих побутових відходів шляхом відбору вторинної сировини та розподілу відходів на великогабаритні, будівельні, органічні та відходи, які не підлягають переробці.

Це призвело до зменшення об'ємів побутових відходів, які підлягають захороненню на полігоні до 60-70 %. Дані заходи впливають на покращення екологічного стану, зменшують кількість викидів у повітря, утворення метану та фільтрату.

Після відбору вторинної сировини відбувається сортування за видами (папір, скло, ПЕТ, метал та ін.), пресування та відправка для подальшої переробки. Відокремлені органічні відходи передаються на біологічну переробку шляхом компостування з подальшою дегазацією.

Надзвичайно важливим компонентом є реалізація комплексу робіт по дегазації полігону, встановлено установа для виробництва електричної енергії з використанням альтернативних джерел енергії.

Послуги із вивезення побутових відходів на території Тернопільської міської територіальної громади надають п'ять суб'єктів господарювання.

Загальний обсяг відходів на полігоні з початку експлуатації становить 17004,14 тис. куб. м. (3804,24 тис. т).

Обсяги видалення побутових відходів у 2022р. з території громади становили – 625,113 тис. куб. м. (140,6 тис. т).

Завдяки запровадженню системи роздільного збору ресурсоцінних відходів із загального об'єму побутових відходів за 2022р. вилучено полімерів - 475т.

Надання вказаних послуг здійснює комунальне підприємство «ЕКО-ЛІДЕР Т». На території обласного центру встановлено понад 1000 спецежкостей для збору полімерів.

Крім цього, виготовлено паспорт полігону, а також виготовлено та затверджено санітарну схему очищення території Тернопільської міської територіальної громади.



Норма накопичення відходів на 1 людину – 1,7 куб.м. в рік  
Вартість 1 куб.м. побутових відходів для населення – орієнтовно 119,72 грн. (в залежності від системи оподаткування фірм перевізників).

Вартість 1т відходів для прийняття на полігоні – 140,22 грн. (без ПДВ).

Проблемні питання:

- систематичне утворення несанкціонованих звалищ відходів на території громади;
- відсутність плану управління відходами громади

Зелені насадження

Сучасний Тернопіль – великий соціальний організм, що включає комплекс еколого-економічних, географічних, архітектурно-будівельних, культурно-побутових особливостей.

Із врахуванням таких особливостей та з огляду на соціальну діяльність, зелені насадження розглядаються як елемент архітектурно-просторової композиції забудови та благоустрою.

На сьогодні загальна площа зелених насаджень в межах міста Тернополя потребує корегування і уточнення. Відповідно до даних проектної документації «м. Тернопіль. Схема озеленення міста», розробленої фахівцями Українського державного науково-дослідного інституту проектування міст «Діпромісто» імені Ю.М. Білоконя та затвердженої рішенням виконавчого комітету міської ради від 30.05.2018 №427, площа зелених насаджень у Тернополі складає 999,73 га, з яких 577,18 га – орієнтовна площа зелених насаджень загального користування, 418 га – зелених насаджень обмеженого користування (насадження на територіях громадських і житлових будинків, шкіл, дитячих установ, вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, профтехучилищ, закладів охорони здоров'я, промислових підприємств і складських зон, санаторіїв, культурно-освітніх і спортивно-оздоровчих установ та інші), без врахування територій озеленення спеціального призначення.

Багато об'єктів зеленого господарства пройшли тривалий етап формування. У першу чергу це парки, сквери і насадження центральної частини обласного центру.

Озеленення Тернополя розпочалось ще в часи його будівництва, а на науковій основі ця робота ведеться з 1860 року, з часу закладення на площі 6,2 га найстарішого парку міста – Старого парку.

Кожен із об'єктів благоустрою міста потребує озеленення, процес виконання якого можна розглядати як комплекс робіт із висадження, використання, охорони та відтворення об'єктів рослинного світу з метою забезпечення сприятливого для життєдіяльності людини довкілля. Озеленення є однією з тих природно-соціальних умов, які забезпечують формування об'єкта, як невід'ємного елемента природної екосистеми.

Так, відповідно до Концепції комплексного озеленення м. Тернополя (затверджена рішенням міської ради від 31.10.2013 №6/38/11) на території громади у рамках двомісячників благоустрою щорічно організовуються заходи із озеленення з метою збільшення площі озелених територій, урізноманітнення видового складу існуючих насаджень, формування високодекоративних, стійких до несприятливих умов навколишнього природного середовища особин. Головна ідея таких заходів – відновлення насаджень, окремі види яких поступово зникають внаслідок негативного впливу глобального потепління та антропогенного навантаження.

Впродовж 2015-2023рр. на території Тернопільської міської територіальної громади загалом висаджено понад 9250 дерев та близько 3700 чагарників.

Тернопіль – одне з перших міст України, де розроблено фундаментальну методологічну основу його подальшого екологічного становлення: Екологічний паспорт, Концепцію комплексного озеленення, Схему екологічної мережі, Схему озеленення міста та Стратегію відновлення прибудинкових територій «Зелений двір», які забезпечують поетапне впровадження стратегічних напрямків екологічної складової сталого розвитку та їх подальшу реалізацію з метою досягнення динамічної рівноваги у збалансованому розвитку природної, соціальної і економічної складових.

Проблемні питання:

- відсутність технічної інвентаризації об'єктів зеленого господарства громади;
- відсутність проектів утримання та реконструкції парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення;
- відсутність схеми формування екологічної мережі та екологічного паспорта громади

Природно-заповідний фонд та території Смарагдової мережі



На території Тернопільської міської територіальної громади нараховується шістнадцять територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 1618,309 га, що становить 9,67% території громади.

Природно-заповідний фонд Тернопільської міської територіальної громади представлений одним гідрологічним заказником загальнодержавного значення «Серетський» (890,40 га, с. Малашівці, с. Кобзарівка, с. Чернихів, с. Глядки, с. Городище, с. Носівці), одним регіональним ландшафтним парком «Загребелля» (630,0 га, м. Тернопіль), одним ботанічним заказником місцевого значення «Чагарі Кутківецькі» (87,0 га), двома гідрологічними пам'ятками природи місцевого значення «Тернопільські джерела» (0,01 га м. Тернопіль) та «Тернопільське джерело» (0,01 га м. Тернопіль), сімома ботанічними пам'ятками природи місцевого значення «Заповідний куточок імені Миколи Чайковського» (0,03 га м. Тернопіль), «Тернопільська липа» (0,01 га м. Тернопіль), «Тернопільський дуб» (0,02 га м. Тернопіль), «Тернопільські магнолії» (0,02 га м. Тернопіль), «Липа Івана Франка» (0,01 га, с. Курівці), «Іванківські горіхи чорні» (0,06 га, с. Малашівці), «Кобзарівська зозулинцева ділянка» (2,50 га, с. Кобзарівка), а також чотирма парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва місцевого значення «Старий парк» (6,35 га м. Тернопіль), «Сквер на вул. В'ячеслава Чорновола» (0,5 га м. Тернопіль), «Сквер ім. Тараса Шевченка» (1,0 га м. Тернопіль), «Сквер Кобзаря» (0,32 га м. Тернопіль).

В межах Тернопільської міської територіальної громади знаходиться елемент Смарагдової мережі – «Серетський (Seretskyi)» площею 6489 га (реєстраційний номер UA0000189).

### **3. Мета Програми**

Основною метою Програми охорони навколишнього природного середовища Тернопільської міської територіальної громади на 2024-2027 роки (надалі Програма) є збереження і покращення сприятливого для існування людини та живої природи довкілля, створення передумов для переходу до моделі сталого розвитку громади, мінімізація негативних наслідків зміни клімату, забезпечення збалансованого розвитку існуючої екосистеми та виконання нею екологічних, соціально-економічних та урбаністично-планувальних функцій, охорона, збереження та відтворення існуючих зелених насаджень, їх гармонійне поєднання з урболандшафтом Тернопільської міської територіальної громади.

Ця Програма визначає основні напрями, форми діяльності та відносини органів місцевого самоврядування, представників громадськості, фізичних і юридичних осіб у сфері природокористування. Вона направлена на збереження та поновлення існуючих природних ресурсів громади.

Мета програми відповідає Стратегічному плану розвитку Тернопільської міської територіальної громади до 2029 року, зокрема, стратегічній цілі А.3. Забезпечення екологічної та цивільної безпеки.

*А.3.1. Підтримання в належному екологічному стані навколишнього середовища шляхом збереження лідируючих позицій як найбільш екологічного міста з найчистішим повітрям в Україні, мінімізації та запобігання викидів шкідливих речовин в атмосферу, у т. ч. вуглекислого газу, утримання у належному стані зелених зон та насаджень, озеленення громади, запобігання забрудненню та очищення водойм громади, зокрема Тернопільського ставу.*

### **4. Обґрунтування шляхів і засобів розв'язання проблеми, обсягів та джерел фінансування; строки та етапи виконання програми**

Основними шляхами розв'язання проблемних питань екологічного спрямування у громаді є комплекс природоохоронних заходів, які здійснюватимуться у соціально-економічній та культурній сферах. Ці заходи пов'язані зі зменшенням шкідливого впливу на навколишнє природне середовище, забезпеченням раціонального використання природних ресурсів і базуються на прийнятті екологічно обґрунтованих управлінських рішень з урахуванням позиції громадськості.

Для вирішення проблемних питань, які на сьогодні склалися у сфері природокористування необхідно:

- здійснити роботи із технічної інвентаризації та паспортизації об'єктів зеленого господарства;
- розробити схему формування екологічної мережі та екологічний паспорт громади;



- розробити проекти утримання та реконструкції парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення;
- провести ліквідацію несанкціонованих звалищ відходів шляхом рекультивациі забруднених земель;
- здійснити розчищення русла р. Серет та ін.

Для вирішення проблемних питань, які на сьогодні склалися у комунальній системі водопостачання і водовідведення необхідно:

- замовити проектно-кошторисну документацію на влаштування каналізаційних мереж та каналізаційних насосних станцій;
- провести будівництво самопливних та напірних каналізаційних колекторів в наступних мікрорайонах: «Пронятин», «Кутківці», «Дружба», «Центр», «Новий Світ», «Східний»;
- провести будівництво каналізаційних мереж по вулицях: Сонячна, А.Манастирського, С.Шагайди, Дівоча, Довбуша, провулок Дівочий, Академіка С.Балея, С.Чарнецького, Марка Вовчка, Стадникової, Садова, Є.Гребінки, Подільська, Білогірська, Чернівецька, Мостова, Мостова-бічна, Циганська, Межова, Бережанська, Микулинецька, Агрономічна, Болюха, Вишнева, Лісова, Підгірна, Приміська, Урожайна, Яблунева, провулок Микулинецький, Енергетична, Козацька, Гірняка, Підгородня, Фестивальна;
- забезпечити ліквідацію існуючих та припинення подальшого влаштування вигрібних ям.

Для вирішення проблемних питань, які на сьогодні склалися у сфері поводження з побутовими відходами необхідно:

- посилити контроль за процесом видалення побутових, великогабаритних та будівельних відходів та ініціювати укладення мешканцями населених пунктів громади договорів із суб'єктами господарювання на їх вивезення з метою недопущення систематичного утворення несанкціонованих звалищ відходів на території громади;
- розробити місцевий план управління відходами громади.

Програма виконується в один етап протягом 2024-2027 років. Джерелами фінансування є кошти державного бюджету, кошти бюджету громади, інвестиційні кошти та кошти з джерел, не заборонених чинним законодавством.

Кошти державного бюджету спрямовуються на фінансування заходів щодо реалізації інвестиційних проектів із реконструкції, будівництва та капітального ремонту систем водопостачання та водовідведення, а також у сфері благоустрою та охорони навколишнього природного середовища.

Для забезпечення сталого розвитку міської громади необхідним є узгодження економіко-технологічних процесів з природними обмеженнями, захист природно-ресурсного і соціально-демографічного потенціалів від деградації, забезпечення випереджувального розвитку нових екологічних, природничих знань, зміна світоглядних принципів розвитку суспільства.

#### Ресурсне забезпечення Програми

Обсяг коштів, які пропонується залучити на виконання Програми, тис.грн.	2024р.	2025р.	2026р.	2027р.	Усього витрат на виконання Програми
Обсяг ресурсів, усього у тому числі:	137 843,0	146 825,0	150 200,85	99 099,0	533 967,85
бюджет громади (БГ)	10 133,0	14 100,0	24 820,85	8 344,0	57 397,85
державний бюджет (ДБ)	58 500,0	58 500,0	58 500,0	22 500,0	198 000,0
інші джерела (ІД)	69 210,0	74 225,0	66 880,0	68 255,0	278 570,0

У зв'язку зі значною динамікою цін, необхідністю укладення відповідних договорів та розроблення проектів, суми фінансування частини природоохоронних заходів можуть бути визначені тільки в процесі реалізації програми. У першу чергу це стосується заходів, які фінансуються з



небюджетних джерел, оскільки вартість реалізації заходів приватними інвесторами залежить від застосовуваних ними технологічних процесів, матеріалів, обладнання тощо.

## **5. Перелік завдань, заходів програми та результативні показники**

Передбачається здійснення заходів Програми у таких напрямках:

- земельні ресурси;
- атмосферне повітря;
- водні ресурси;
- біорізноманіття, зелені насадження та рекреаційні зони;
- побутові відходи;
- екологічна культура та виховання;
- наукові дослідження та розроблення, оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка;
- адаптація до зміни клімату.

Основними показниками очікуваного результату є:

1) Показники витрат: усього витрат на виконання Програми на 2024-2027р.р. – 537 919,85 тис. грн., з них бюджет громади – 61 349,85 тис. грн.; державний бюджет – 198 000,0 тис. грн., інші джерела – 278 570,0 тис. грн.

2) Показники продукту:

- будівництво дощового колектора на ділянці від вул. Енергетична до вул. Є.Коновальця;
- будівництво, реконструкція та капітальний ремонт двох об'єктів дощової каналізації та колекторів;
- очищення русла річки Серет в межах парку «Сопільче» загальною протяжністю 1698 м;
- зариблення водойми в кількості близько 30 тис. мальків;
- висадження зелених насаджень в кількості близько 2500 шт. щорічно;
- створення єдиного реєстру зелених насаджень загального користування;
- розроблення не менше 3-ьох проектів утримання та реконструкції парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення;
- облаштування 50 нових контейнерних майданчиків для побутових відходів, оновлення існуючих спецемкостей (сіток) для сортування полімерів в кількості 100 шт.
- зниження рівня забруднення Тернопільського ставу на 55 %;
- загальне покращення санітарно-епідеміологічної ситуації водойми на 50%;
- покращення екологічних, естетичних та рекреаційних властивостей водойми і прилеглих територій на 60%;
- покращення екологічного простору, стану довкілля та якості життя населення Тернопільської міської територіальної громади.

3) Показники ефективності:

- вартість розчищення 1м.п. русла річки Серет в межах парку «Сопільче» становить 6571,36грн.;
- вартість влаштування 1м.п. пішохідно-велосипедної доріжки в рамках робіт із розчищення русла річки Серет в межах парку «Сопільче» становить 7143,82 грн.;
- вартість будівництва 1 м.п. дощового колектора на ділянці від вул. Енергетична до вул. Є.Коновальця в місті Тернополі становить 72 284,0 грн.

4) Показники якості:

- покращення водовідведення з території мікрорайонів та центральної частини обласного центру – 90%;
- виконання Програми в межах наявних бюджетних асигнувань – 100%;
- заміна сухих і аварійних на нові зелені насадження – 12%.

Індикатори реалізації заходів охорони навколишнього природного середовища:

- зменшення випадків підтоплення значної території обласного центру, а також понаднормового навантаження на господарсько-побутову каналізаційну мережу;
- контроль якості атмосферного повітря, запобігання негативному впливу акустичного (шумового) забруднення на здоров'я населення;





- зростання нормативних показників озеленення території громади;
- розширення мережі природно-заповідного фонду;
- зниження рівня забруднення ґрунтів, ліквідація несанкціонованих звалищ та ін.



**6. Напрями діяльності та заходи Програми охорони навколишнього природного середовища Тернопільської міської територіальної громади на 2024-2027 роки**

Забезпечення охоплення усіх видів діяльності, в результаті	Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання)	Перелік заходів Програми	Строк виконання заходу	Відповідальні за виконання	Джерела фінансування	Орієнтовні обсяги фінансування, тис. грн.				Очікуваний результат
						2024р.	2025р.	2026р.	2027р.	
1	Земельні ресурси	1.1. Рекультивация земель, в т. ч. порушених внаслідок несанкціонованого складування відходів, ліквідація стихійних сміттєзвалищ	2024-2027	Управління ЖКГБ та Е, відділ технічного нагляду	БГ	500,0	500,0	500,0	500,0	Підвищення рівня благоустрою та покращення естетичного вигляду території внаслідок несанкціонованого складування побутових відходів на вулицях міста та населених пунктів громади
		1.2. Обстеження ґрунтів у зоні впливу полігону побутових відходів біля с. Малашівці	2024-2027	СГ	ІД	32,0	34,0	36,0	38,0	Попередження шкідливого впливу відходів на навколишнє природне середовища.
2	Атмосферне повітря	2.1. Моніторинг забруднення	2024-2027	Управління ЖКГБ та Е,	БГ	99,0	99,0	99,0	99,0	Контроль показників забруднення в районах



		приземного шару атмосферного повітря в районах транспортних розв'язок		Тернопільський обласний центр із гідрометеорології						транспортних розв'язок на вул. Острозького-Торговиця-Микулинецька, вул. Збаразька-Бродівська-Галицька
		2.2. Моніторинг акустичного (шумового) забруднення приземного шару атмосфери на вулицях м. Тернополя та в межах житлових районів на вимогу громадян	2024-2027	Управління ЖКГБ та Е, ДУ «Тернопільський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України»	БГ	20,0	20,0	20,0	20,0	Запобігання негативному впливу акустичного забруднення на здоров'я населення
3	Водні ресурси	3.1. Реалізація проекту «Стале управління водними ресурсами: шлях ревіталізації Західної України та Східної Польщі» в рамках Програми Interreg NEXT «Польща-Україна 2021-2027», у т.ч. – Будівництво системи водовідведення на території, прилеглих до	2024-2026	Управління ЖКГБ та Е, КП «Об'єднання парків культури і відпочинку м. Тернополя»	БГ	1600,0	1600,0	760,0	0,0	Встановлення аераційних фонтанів невеликої потужності (1,0-2,0 тис. дм <sup>3</sup> /год), що прискорить процес наповнення води та аеробних бактерій киснем на 80-90 %; Очищення русла річки Серет в межах парку «Сопільче»
					ІД	16000,0	16000,0	3640,0	0,0	загальною протяжністю 1698м; Відновлення стану і стабілізація функціонування



	Тернопільського водосховища (м-н Пронятин) в м.Тернополі; – Будівництво системи аерації Тернопільського ставу (4 черга); – Екобіо-технологічне очищення водосховища «Тернопільський став» за допомогою одноклітинних водоростей та вищих водних рослин; – Проведення заходів із вапнування Тернопільського ставу; – Розчищення русла річки Серет в межах парку «Сопільче» (реконструкція)								гідроекосистеми водосховища «Тернопільський став»; Аерація та насичення води киснем
	3.2. Будівництво дощового колектора на ділянці від вул. Енергетична до вул.	2024-2026	Управління ЖКГБ та	БГ	4000,0	4000,0	3999,85	0,0	Забезпечення ефективної роботи дощового колектора



	Є.Коновальця в місті Тернополі		Е		ДБ	36000,0	36000,0	36000,0	0,0	
	3.3. Будівництво, реконструкція та капітальний ремонт об'єктів дощової каналізації та колекторів	2024-2027	Управління ЖКГБ та Е		БГ	2500,0	2500,0	2500,0	2500,0	Забезпечення ефективної роботи двох об'єктів дощової каналізації та колекторів
					ДБ	22500,0	22500,0	22500,0	22500,0	
	3.4. Механічне поглиблення окремих ділянок дна Тернопільського ставу, зокрема, очищення донних відкладень (намулу)	2026	Управління ЖКГБ та Е, КП «Об'єднання парків культури і відпочинку м. Тернополя»		БГ	0,0	0,0	12000,0	0,0	Очищення ділянки акваторії водойми площею 1000,0 м
	3.5. Дослідження впливу полігону побутових відходів біля с. Малашівці на підземні водоносні горизонти	2024-2027	СГ		ІД	48,0	51,0	54,0	57,0	Попередження шкідливого впливу відходів на навколишнє природне середовище
	3.6. Виконання робіт, пов'язаних з покращенням санітарно-технічного	2024-2027	Управління ЖКГБ та Е		БГ	170,0	260,0	310,0	370,0	Дезінсекція, акарицидні заходи, викошування прибережної та водної



		стану та благоустрою водних об'єктів на вул. Чумацькій								рослинності, розчищення та поглиблення потічка
		3.7. Зариблення водосховища «Тернопільський став»	2025, 2027	КП «Об'єднання парків культури і відпочинку м. Тернополя», управління ЖКГБ та Е	БГ	0,0	300,0	0,0	400,0	Зариблення водойми в кількості близько 30 тис. мальків
4	Біорізноманіття, зелені насадження та рекреаційні зони	4.1. Проведення робіт з технічної інвентаризації зелених насаджень та паспортизації об'єктів зеленого господарства	2025 - 2027	Управління ЖКГБ та Е	БГ	0,0	2000,0	2500,0	3000,0	Облік міських зелених насаджень – реєстр насаджень загального користування (сквери, бульвари, парки, вуличні насадження)
		4.2. Розроблення схеми формування екологічної мережі	2025	Управління ЖКГБ та Е	БГ	0,0	99,0	0,0	0,0	збільшення площі елементів екомережі, об'єднання елементів ПЗФ введення в дію сталої системи природоохоронних заходів збереження ландшафтного і біологічного різноманіття.
		4.3. Встановлення в природі (на місцевості) меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду	2025-2026	Управління ЖКГБ та Е, відділ земельних ресурсів	БГ	0,0	1000,0	300,0	0,0	Недопущення зміни цільового призначення земель природно-заповідного фонду, встановлення меж



		(ПЗФ) на території громади, як ключових елементів екологічної мережі								територій та об'єктів ПЗФ: гідрологічної пам'ятки природи місцевого значення «Тернопільське джерело» на площі 0,01 га, гідрологічної пам'ятки природи місцевого значення «Тернопільські джерела» на площі 0,1 га, парку – пам'ятки садово-паркового мистецтва «Сквер Кобзаря» на площі 0,32 га, парку – пам'ятки садово-паркового мистецтва «Старий парк» на площі 6,35 га; РЛП «Загребелля» площею 630 га
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--



		4.4. Утримання та охорона існуючих територій та об'єктів ПЗФ, проведення санітарних рубок в РЛП «Загребелля» та ін.	2024-2027	Управління ЖКГБ та Е, відділ технічного нагляду	БГ	250,0	280,0	340,0	410,0	Впорядкування 16 територій та об'єктів ПЗФ загальною площею 1618,309 га Утримання об'єктів ПЗФ у належному стані згідно вимог законодавства, запобігання розповсюдження хвороб зелених насаджень
		4.5. Проведення заходів із озеленення з врахуванням функціонального напрямку території, реалізація Стратегії відновлення прибудинкових територій «Зелений двір»	2024-2027	Управління ЖКГБ та Е, КП «Об'єднання парків культури і відпочинку м. Тернополя», власники (користувачі) земельних ділянок, управителі багатоквартирних будинків, ОСББ	БГ	300,0	350,0	400,0	450,0	Висадження зелених насаджень в кількості близько 2500 шт. щорічно
		4.6. Влаштування острівців дикої природи у місті	2025-2027	Управління ЖКГБ та Е, КП «Об'єднання парків культури і відпочинку м. Тернополя», відділ технічного нагляду, власники (користувачі)	БГ	0,0	199,0	99,0	99,0	Відновлення природних екосистем, збагачення біорізноманіття в урбанізованому середовищі, економія бюджетних коштів





				земельних ділянок управителі багатоквартирних будинків, ОСББ						
		4.7. Озеленення територій навчальних закладів, закладів охорони здоров'я, комунальних підприємств, установ, організацій	2024-2027	Управління освіти і науки, відділ охорони здоров'я та медичного забезпечення, адміністрації навчальних закладів, закладів охорони здоров'я, комунальних підприємств, установ, організацій	-	Не потребує фінансування				Збільшення площі зелених насаджень обмеженого користування
		4.8. Відновлення газонів після проведення ремонтних робіт на мережах громади та газонів після проведення робіт із демонтажу малих архітектурних форм (МАФів)	2024-2027	Комунальні підприємства-надавачі послуг, управління муніципальної інспекції, СПД	-	Не потребує фінансування				Недопущення зменшення загальної площі газонів
5	Побутові відходи	5.1. Проведення робіт із дегазації та утримання території полігону побутових відходів біля с. Малашівці	2024-2027	СГ	ІД	53000,0	58000,0	63000,0	68000,0	Здійснення забору біогазу, що сприяє покращенню якості навколишнього середовища; утримання території полігону площею 17,52 га



		5.2. Розвиток системи роздільного сортування побутових відходів: – влаштування контейнерних майданчиків; – розміщення спецемкостей (сіток) для сортування полімерів	2024-2027	Управління ЖКГБ та Е, управителі багатоквартирних будинків, ОСББ	ІД (кошти підприємств)	130,0	140,0	150,0	160,0	Облаштування 50 нових контейнерних майданчиків для побутових відходів, оновлення існуючих спецемкостей (сіток) для сортування полімерів в кількості 100 шт.
		5.3. Визначення норм надання послуги з управління побутовими відходами	2024	Управління ЖКГБ та Е	БГ	99,0	0,0	0,0	0,0	Впровадження сучасних ефективних технологій поводження з побутовими відходами та довгострокового прогнозування обсягів утворення вторинної сировини, що є у складі побутових відходів
		5.4. Проведення інформаційних кампаній для підвищення обізнаності громадськості з питань запобігання утворенню відходів та забрудненню навколишнього	2024-2027	Управління цифрової трансформації та комунікацій зі ЗМІ, управління ЖКГБ та Е	–	Не потребує фінансування				Інформування населення про необхідність запобігання утворенню відходів та забрудненню навколишнього природного середовища



		природного середовища									
6	Екологічна культура та виховання	6.1. Висвітлення інформації щодо питань та проблем охорони навколишнього середовища	2024-2027	Управління цифрової трансформації та комунікацій зі ЗМІ, управління ЖКГБ та Е	–	Не потребує фінансування				Інформування населення про стан навколишнього природного середовища	
		6.2. Удосконалення системи практик та екскурсій у навчальних закладах ТМТГ із екопросвітницьким та краєзнавчим акцентом	2024-2027	Управління освіти і науки, адміністрації закладів	–	Не потребує фінансування				Формування та розвиток екологічної культури учнів	
		6.3. Організація громадських толок із прибирання та озеленення	2024-2027	Управління ЖКГБ та Е, управителі багатоквартирних будинків, ОСББ	–	Не потребує фінансування				Формування екологічної свідомості та культури мешканців громади	
7	Наукові дослідження та розроблення, оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка	7.1. Розроблення проектів утримання та реконструкції парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення	2025-2026	Управління ЖКГБ та Е, КП «Об'єднання парків культури і відпочинку м. Тернополя», відділ технічного нагляду	БГ	0,0	199,0	199,0	0,0	Виготовлення не менше 3-ьох проектів, зокрема: «Сквер ім. Т. Шевченка», «Сквер на вул. В. Чорновола», «Сквер Кобзаря»	
		7.2. Підготовка наукових обґрунтувань та дослідження територій і об'єктів	2026	Управління ЖКГБ та Е	БГ	0,0	0,0	199,0	0,0	Резервування територій для наступного заповідання, розширення мережі	



		зеленого господарства, перспективних для наступного заповідання								природно-заповідного фонду не менше, ніж на 10 %
		7.3. Розроблення екологічного паспорта громади	2024	Управління ЖКГБ та Е	БГ	99,0	0,0	0,0	0,0	Ведення обліку об'єктів, які шкідливо впливають на стан навколишнього природного середовища, контролю за станом екологічної безпеки, попередження та ліквідації негативного впливу господарського та інших видів діяльності на довкілля.
		7.4. Розроблення місцевого плану управління відходами	2025	Управління ЖКГБ та Е	БГ	0,0	99,0	0,0	0,0	Забезпечення охоплення усіх видів діяльності, в результаті яких утворюються відходи, створення нової інфраструктури управління відходами
		7.5. Проведення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування та оцінки	2024-2027	Управління ЖКГБ та Е	БГ	99,0	99,0	99,0	99,0	Дотримання вимог законодавства в частині здійснення процедури оцінки впливу на довкілля та стратегічної



		впливу на довкілля								екологічної оцінки
8	Адаптація до зміни клімату	8.1 Розроблення Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату Тернопільської міської територіальної громади на період до 2030 року, муніципального енергетичного плану Тернопільської міської територіальної громади	2025-2026	Управління ЖКГБ та Е	БГ	0,0	99,0	99,0	0,0	Виконання зобов'язань, передбачених Європейською ініціативою «Угода мерів»
		8.2. Висадження «кліматичних дерев»	2024-2027	Управління ЖКГБ та Е, КП «Об'єднання парків культури і відпочинку м. Тернополя», відділ технічного нагляду	БГ	99,0	99,0	99,0	99,0	Покращення адаптації міста до зміни клімату,
		8.3. Влаштування «зелених острівців» та екстенсивних зелених дахів на території міста	2024-2027	Управління ЖКГБ та Е, відділ технічного нагляду	БГ	199,0	199,0	199,0	199,0	Збільшення загальної площі зелених зон, покращення міського мікроклімату (підвищення вологості повітря у спекотні дні, зниження температури приземного шару повітря, збільшення площі поглинаючої поверхні CO <sub>2</sub> (газон



										розміром 10м x 10м має потенціал для поглинання 11 кг CO <sub>2</sub> / рік)
		8.4.Влаштування та обслуговування «точок прохолоди» - водяних рамок та ін.	2024-2027	Управління ЖКГБ та Е, КП «Тернопільводо-канал»	БГ	99,0	99,0	99,0	99,0	Влаштування не менше 3-ьох водяних рамок у визначених місцях

БГ- бюджет громади, ДБ – державний бюджет, ІД – інші джерела

\* У зв'язку зі значною динамікою цін суми для фінансування встановлюються на підставі договорів і проектів, які будуть укладені та розроблені. Програма підлягатиме коригуванню в частині обсягів фінансування в міру виготовлення і затвердження відповідної проектної-кошторисної документації та укладання угод, контрактів і договорів з інвесторами виконання природоохоронних заходів.



## **7. Координація та контроль за ходом виконання Програми**

Координація діяльності, спрямованої на виконання заходів Програми здійснюється управлінням житлово-комунального господарства, благоустрою та екології.

Основними функціями управління житлово-комунального господарства, благоустрою та екології в частині виконання заходів Програми та контролю є:

- проведення оплати заходів Програми, як головним розпорядником коштів;
- координація виконання заходів Програми;
- організація моніторингу реалізації заходів Програми;
- аналіз виконання програмних заходів;
- підготовка пропозицій стосовно внесення змін і доповнень до Програми.

За результатами аналізу виконання програмних заходів з урахуванням зміни фінансово-економічних показників, що можуть мати місце в ході реалізації Програми, допускається коригування заходів програми. Впродовж терміну виконання програми можуть вноситися зміни і доповнення з метою виконання основних заходів.

Звіт про виконання Програми вноситься на розгляд міської ради по закінченні дії програми.

Контроль за використанням бюджетних коштів, спрямованих на забезпечення виконання Програми, здійснюється в порядку, встановленому бюджетним законодавством України.

Міський голова

Сергій НАДАЛ

